

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ*

The Effects of Islamophobia Perception on Muslim Women in the West

Ayşenur KIRILMAZ**

Öz

Günümüzde İslamofobinin bu denli etki yaratmasının en mühim nedenleri İslam'ın radikalleştiği ve İslam dininin kadın düşmanlığıyla kadınlara yönelik baskıyı desteklediği iddialarıdır. İslam'ın yanlış anlaşılmasından ve aktarılmasından kaynaklanan bu durumla, feminizmin önyargıyla içselleştirilmesi benzerlik göstermektedir. Nitekim Batı'da yaşayan bir Müslüman kadın hem yanlış dini öğretiler hem de sosyolojik peşin hükümlerle mücadele etmektedir. Bu makalenin amacı da İslam dini hakkında cehalet ve önyargı sonucu oluşan ve Müslümanlıkla özdeşleştirilen kadın düşmanlığını reddederek Batı'daki "toplumsal cinsiyet İslamofobisi" algılayışının temel sac ayağını oluşturan varsayımları yanlışlayarak İslamofobinin kadınlara etkilerini ortaya koymak ve çözüm yolları bulmaktır.

Anahtar Kelimeler: Batı, İslam, İslamofobi, Kadın, Ayrımcılık.

Abstract

Recently, the most important reasons for the influence the Islamophobia has arisen from the radicalization of Islam and Islam to be caricaturized as if it supports the oppression of women. This situation resulting from misunderstanding and transmission of Islam, is similar to the internalization of feminism based upon prejudice. A Muslim woman who live in the West does not only struggle with incorrect religious doctrines, but also sociological prejudgments. This article rejects the anti-misogyny that has been identified with Islam which resulted from ignorance and prejudice about Islam and the perception of gendered Islamophobia in the West in order to reveal the effects of Islamophobia on women and to find solutions.

Keywords: West, Islam, Islamophobia, Woman, Discrimination.

---

* **Makale Geliş Tarihi:** 05.04.2019 **Yayına Kabul Tarihi:** 27.08.2019

** Ortadoğu ve Afrika Çalışmaları Bilim Uzmanı, e-posta: aysenurkrlmz@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8827-5118.

GİRİŞ

Dünya üzerindeki varlığını yüzyıllardır devam ettiren çeşitli medeniyetlerden biri olan İslam Medeniyeti, 610 yılında ortaya çıkmıştır. İslamiyet'in bir medeniyet olarak algılanmasındaki temel esas ise etkilediği coğrafya ve toplulukların hayli geniş olmasıyla ilişkilidir.

Samuel Huntington'un Soğuk Savaş sonrası dönemde yeni bir perspektif ortaya koyan ve birçok kesim tarafından kabul gören "Medeniyetler Çatışması"¹ tezindeki 7+1 medeniyetten biri olan İslam, kendini disipliner ve kavramsal olarak dünyaya kabul ettirmeyi başarmıştır.² Bahsi geçen 7+1 medeniyetten kastedilenler; Batı, Konfüçyus, Japon, İslam, Hint, Slav-Ortodoks, Latin Amerika ve Afrika'dır. Dolayısıyla Batı'nın sosyal ve mali başarısızlıkları karşısında İslamlaşma veya Ruslaşma gibi fikirlerin doğuşu, Huntington'un başarılı bir öngöründe bulunduğu ya da Batılı aktörler tarafından yapay bir Medeniyetler Çatışması'nın inşa edildiğine işaret etmektedir. Devam eden süreçte kimliklerin etnik ve dini terimler üzerinden okunması³ ise medeniyetlerin tanımlanmasını kolaylaştırmıştır. Burada adı geçen medeniyetlerden İslam ve Batı ise çeşitli sorunlardan dolayı 13. asırdan beri rekabet halindedir. Söz konusu rekabet, Batı'da oluşan "İslamofobi" algısının da temel gerekçesidir.

İslamofobi kavramsal olarak incelendiğinde, 'fobi' kelimesiyle karşılaşılmaktadır. Yunan mitolojisinde dehşet ve korku tanrısı olarak bilinen "Phobos",⁴ İngilizceye "phobia" Türkçeye ise fobi olarak aktarılmıştır. Söz konusu ifade, "bir şeye karşı aşırı ya da rasyonel olmayan korku,

1 Detaylı bilgi için bkz. Samuel Huntington, *Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması*, Orijinal Kitap, Ankara 2014.

2 Oya Akgönenç, "İslam Fobya ile Mücadele", Osman Alacahan-Betül Duman, der., *İslamofobi*, Kemal İbn-ü İmam Vakfı Yayınları, Sivas 1990, s. 18-21.

3 Kadir Ertaç Çelik, "İslam Devrimi Sonrası İran'da Kimlik ve Dış Politika: Konstrüktivist Bir Bakış", *Bölgesel Çalışmalar Dergisi*, 1(1), s. 253.

4 Phobos hakkında detaylı bilgi için bkz. Scott L. Murchie, vd., "Phobos and Deimos", P. Michel vd., der., *Asteroids IV*, University of Arizona, Tucson 2015.

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

nefret veya tikslenme hali" anlamına gelmektedir.⁵ Dolayısıyla İslamofobi; Müslümanlara, İslam'a, İslami yapılara ve kuruluşlara karşı rasyonel olmayan korku ve nefret gibi duyguları ve Müslümanlara karşı etkin bir ayrımcılığı ifade etmek için kullanılan kavram olarak literatürdeki yerini almıştır.

Müslüman karşıtlığıyla alakalı çalışmalar incelendiğinde, dikkat çeken konulardan biri de İslamofobi ve Anti-İslamizm kavramlarının aynı anlamda kullanımına dair fikir ayrılığı meselesidir. Bu bağlamda iki kavramın birbirinden farklı anlamları kastettiğini ortaya koyan kesim içerisindeki temellendirme şu şekildedir. İslamofobi, sosyolojik bir tanımlama olup Batılı toplumların İslam karşısındaki korku, nefret, kınama ve küçümseme gibi tutumlarını, yani kısaca kültürel bir önyargıyı ifade ederken; Anti-İslamizm ise Batı'daki ideolojik ve siyasal grupların yaptığı çalışmalara atıfta bulunmaktadır. Bu minvalde Anti-İslamizm daha somut ve radikal görülmekte ve popülerleşmesi İran İslam Devrimi'ne dayandırılması, söz konusu kavramı birçok çıkış noktası ve etkeni olan İslamofobiden ayırmaktadır.⁶

5 "Phobia", *Longman Dictionary of Contemporary English Online*, <https://www.ldoceonline.com/dictionary/phobia>, (Erişim Tarihi: 26.02.2019).

6 Kadir Canatan, "İslamofobi ve Anti-İslamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım", Kadir Canatan-Özcan Hıdır, der., *Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm*, Eski Yeni Yayınları, Ankara 2010, s. 42.

İSLAMOFOBİ'NİN TARİHSEL ARKA PLANI

Uluslararası Helsinki İnsan Hakları Federasyonu, 2005 yılında yayımlanan "AB'de Müslümanlara Karşı Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılık" isimli raporuyla İslamofobi olgusunu öne çıkarmıştır.⁷ Rapora göre Almanya halkının %80'i, İslam ifadesini terör⁸ ve kadına şiddetle özdeşleştirmekte olup; birçok ülkede isimleri Arap isimlerine benzeyen her 5 kişiden birine iş hayatında negatif ayrımcılık yapıldığı ifade edilmektedir.⁹

Avrupa İrkçılık ve Yabancı Düşmanlığını İzleme Merkezi¹⁰, 2006 yılında AB'de Müslümanlara karşı hoşgörüsüzlük, ayrımcılık ve İslamofobiyle alakalı bir rapor yayımlamış ve Avrupa'daki Müslümanların Avrupalılar tarafından "içimizdeki düşman" olarak görüldüğünü vurgulamıştır.¹¹ Söz konusu raporda, Avrupa medyasının da bu duruma büyük etkisinin olduğu belirtilmekte ve Fransa'daki başörtüsü yasağının bahsi geçen kesime yönelik önyargıları güçlendirdiği ifade edilmektedir.

Yukarıda örnekleri verilen raporlar, son dönemde açıkça kendini gösteren ve Müslümanlara karşı yapılan ayrımcılığın temellendirildiği kaynaklardan sadece iki tanesidir. Birçok kişi, kurum, kuruluş Müslüman

7 "Intolerance and Discrimination against Muslims in the EU", *IHF*, www.art1.nl/scripts/download.php?document=137, (Erişim Tarihi: 07.03.2019).

8 Bilinen tarih boyunca şiddet, savaş ve terör farklı şekillerde dünya siyasetinde var olmuş; fakat her kavram gibi konjonktürün değişimi, medeniyetlerin etkileşimi ya da çıkar kavramının evrilmesi gibi birçok nedenden dolayı değişim göstermiştir. Bu bağlamda terör kavramının en büyük dönüşümü 11 Eylül 2001 tarihinde olmuştur. Bu tarihten itibaren değişen terör algısı Müslümanlar aleyhine olmuş ve en çok söz konusu coğrafyanın insanlarını etkilemiştir. 11 Eylül sonrası dönemde küresel anlamda değişen terör algısı hakkında detaylı bilgi için bkz. Mehmet Seyfettin Erol, "Uluslararası İlişkiler Aktörü Olarak Terör Örgütleri", Haydar Çakmak, der., *Terörizm, Barış Platin Yayınları*, Ankara 2008, s. 73-86; Beril Dedeoğlu, "Terörizm ve Terörizmle Mücadelenin Paradoksal Olguları", *Avrasya Dosyası Terör Özel Sayısı*, 12(3), Eylül-Aralık 2006, s. 5-20; "İslamofobi'den Türkofobi'ye Batı'da 'Evanjelik Haçlı Seferi' Arayışı Yükseliyor!", *Diriliş Postası*, <https://www.dirilispostasi.com/mulakat/islamofobiden-turkofobiye-batida-evanjelik-hacl-seferi-arayisi-yukseliyor-5c9084a85fe82930a6057ba8>, (Erişim Tarihi: 19.03.2019).

9 "Intolerance and Discrimination against Muslims in the EU", *a.g.r.*, s. 17.

10 "European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia", *EESC*, <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-monitoring-centre-racism-and-xenophobia>, (Erişim Tarihi: 07.03.2019).

11 "Muslims in the European Union Discrimination and Islamophobia" *EUMC*, <https://fra.europa.eu/en/publication/2012/muslims-european-union-discrimination-and-islamophobia>, (Erişim Tarihi: 07.03.2019).

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

ayrımcılığını konu edinen çalışmalar hazırlarken bu nefret suçunu temellendirdiği tarihsel referansları da sıralamaktadır.

İslamofobinin gelişimine ilişkin süreçteki temel kırılma noktaları ise şu şekilde sıralanabilir:

- Türkler, İslam dinini kabul etmelerinin ardından kendi inançlarını üç asır boyunca hem Avrupa hem de Asya topraklarında yaymışlardır. Bu durum, Hristiyan Dünyası'nda Müslüman ve Türk karşıtı duyguların oluşmasına neden olmuştur.
- İkinci Dünya Savaşı sonrasında İslam coğrafyasında artan milliyetçi ideolojiler ve İslami fundamentalist akımlar, Batı Dünyası'yla olan mücadeleyi tetiklemiştir.
- 1957 yılında yaşanan Süveyş Krizi'yle Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Ortadoğu'ya Eisenhower Doktrini çerçevesinde giriş yapmış ve bölgedeki tüm politikalarını bu doktrin üzerinden şekillendirmiştir.
- 1980'li yıllara kadar Avrupalı ülkelerin gerek Uluslararası İlişkiler literatüründe gerek siyasal ve sosyal olaylarda gerekse de görsel ve yazılı medyada paylaştıkları bilgilerden anlaşıldığı gibi, İslam dinini incelemedikleri bilinmektedir. 1979 yılında gerçekleşen İran İslam Devrimi ve sonrasında yaşanan "Rehine Krizi", İslam ve İslamofobiye, Batı'nın düşünce sistemine entegre eden dönüm noktası niteliğindeki gelişmeler olmuştur.¹²
- 1990'lı yıllarda İslam coğrafyasında yaşanan bölge içi savaşlar, bahsi geçen coğrafyayı dış müdahalelere açık bir hale getirmiş; ABD ve Batı'nın bölgeye müdahil olması normalleşmiştir. Ortadoğu'da yaşanan güç mücadeleleri, savaşlar ve meşruiyet sorunları, "vekâlet savaşları"

12 Ejder Okumuş, "ABD'de İslamofobi ve Anti-İslamizm: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası", Kadir Canatan-Özcan Hıdır, der., *Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm*, 2007, s. 31-37.

ve “devlet dışı aktör” kavramlarını da sık kullanılan kavramlar haline getirmiştir.¹³

- İslamofobi, 1990’lı yılların başında Avrupa’da açıkça görülmeye başlanmış; fakat Müslümanlara karşı oluşan bu peşin hükmün kavramsallaştırması, 1997 yılında İngiltere menşeli “Runnymede” isimli düşünce kuruluşu tarafından yayımlanan makaleyle gerçekleşmiştir. “Islamophobia a Challenge for Us All/ İslamofobi Hepimiz için Bir Meydan Okuma” başlığını taşıyan makaleyle, bahse konu kavram, Uluslararası İlişkiler literatürüne dâhil olmuştur. Belirtilen çalışmada İslamofobi olgusu şematik olarak oluşturulmuş ve dört ana sacayağına bağlanmıştır. Bu sacayakları dışlanma, ayrımcılığa tabi tutulma, şiddet ve önyargı şeklinde sıralanmaktadır.¹⁴ Burada dikkat çekilmesi gereken önemli bir husus vardır. Türkçe literatürde söz konusu makalenin İslamofobinin terimsel olarak kabul gördüğünü ifade eden birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak bu kavramın eleştirel ağırlığının farkında olunması ve İslamofobinin çoğu zaman zenofobi; yani yabancı düşmanlığına benzetilmesi, birçok Batılı akademisyen ve yazarı başka bir bakış açısına doğru yöneltmiştir. Söz konusu kesim, “İslamofobinin İran İslam Devrimi sürecinde ülkedeki İslamcılar tarafından türetildiği” savını sıklıkla kullanmaya başlamıştır. 1979 yılı itibarıyla bu kavramın, İranlı İslamcılar tarafından örtünmeyi reddeden kadınları; “Kötü Müslümanlar” olarak sınıflandırmada kullanıldığını savunan kesim, kadınların rejim tarafından “islamofobi” olarak afişe edildiğini iddia etmektedir.¹⁵
- 11 Eylül 2001 olayları ise, İslam Dünyası ile Batı arasındaki mücadelenin “medeniyetler çatışması” seviyesine ulaşmasına ya da bilinçli olarak

13 Chris Allen, *Islamophobia*, Asghate, <https://serdargunes.files.wordpress.com/2015/04/islamophobia-christopher-allen-2010.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.01.2019), s. 27.

14 Detaylı bilgi için bkz., “Islamophobia a Challenge for Us All”, Runnymede, <https://www.runnymedetrust.org/uploads/publications/pdfs/islamophobia.pdf>, (Erişim Tarihi: 10.01.2019).

15 Detaylı bilgi için bkz. Caroline Fourest-Fiammetta Venner, “Islamophobie?”, Prochoix, 26-27, Automne Hiver, Paris 2003; Allen, a.g.e., s. 9-14.

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

böyle bir propaganda üzerinden sunulmasına neden olmuştur. Bahsi geçen tarihten itibaren ABD'ye veya Batı Medeniyeti içerisinde yer alan diğer ülkelere göç etmiş olan veya geçici olarak buralarda bulunan Müslümanlar, oluşturulan önyargıdan dolayı fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmışlardır.

- Neticede İslamofobi, her geçen gün daha da başvurulan bir kavram halini almıştır. 2002 yılında Elizabeth Poole tarafından kaleme alınan "Reporting Islam: Media Representations and British Muslims/İslam Raporu: Medya Temsilcileri ve İngiliz Müslümanlar" başlıklı çalışma ise "Medya-İslam" ilişkisini ortaya koyarak İslamofobinin bu boyutunu gündeme taşımıştır.¹⁶
- Daha çok göçmen karşıtlığı, aşırı milliyetçilik, yabancı düşmanlığı ve İslamofobi kavramlarıyla öne çıkan sağ popülist anlayış, son on yıldır Avrupa devletlerinin siyasi yönelimlerini etkisi altına almıştır. Bu durum, Müslümanların buldukları ülkelerde ötekileştirilmelerine ve ırkçı saldırılara maruz kalmalarına neden olmaktadır.
- Son olarak 2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı'yla, bu süreçte Avrupa ve Amerika kıtalarına yönelen mülteci ve sığınmacı göçleri¹⁷ de İslamofobi'yi tetikleyen unsurlar arasında yer almıştır.

Konuyla ilgili genel eğilim, yapılan çalışmalarda İslamofobiyi temellerinden ayırarak 11 Eylül'ü, bu konudaki incelemelerin odak noktası haline getirmek üzerine kurulmuştur. Oysa bu durum, son dönemdeki algısal yükselişi anlamlandırmak için yeterli olmayacaktır. Zira nefret söylemi halini alan yükselişin içgüdüsel bir korkudan kaynaklandığını temellendirecek çok fazla envanter vardır. Buradan hareketle, Batı'daki

16 Detaylı bilgi için bkz. Elizabeth Poole, *Reporting Islam: Media Representations of British Muslims*, Paperback, 2002.

17 Suriye İç Savaşı'yla birlikte artan Batılı ülkelerdeki mülteci ya da göçmen sayısı ve bu sayının önemli bir kısmını kadınların oluşturması tarihteki Kadın-Göç meselesini tekrar gündeme getirmiştir. Kadın ve Göç konusuyla alakalı detaylı bilgi için bkz. Ayşenur Kırılmaz-Mehmet Seyfettin Erol, "İran Diasporası'nda Kadın Üzerine Bir Okuma", *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 2(2), Aralık 2018, s. 20-22.

korkunun temel sebepleri ortaya konulmak istendiğinde aşağıdaki varsayımlar sıralanabilir:

- Batı'da hâkim olan İslam korkusunu, Batı'nın rakipten beslenmesi; yani sürekli olarak güçlü kalabilmek için kendine bir düşman araması tetiklemektedir.
- Serbest piyasacılık üzerinden şekillenen neoliberal düzenin, Batılı aktörler tarafından bölgeye angaje edilmek istenmesi, söz konusu ülkelerin iç dinamikleri çerçevesinde kökten-dinci grupların toplumsal tabanını artırmakta ve bu da bölgeye dışardan bakan Batı toplumlarında İslamofobi duygularını öne çıkarmaktadır.
- İslam Dünyası'nda genç nüfusun fazla olması, Batı tarafından bir tehdit olarak algılanmaktadır. Pew Resarch'in yayımladığı bir rapora göre, 1,6 milyar Müslüman nüfusa karşılık, 2 milyar Hristiyan nüfusun var olduğu dünyada, 2070 yılında Müslüman nüfus Hristiyan nüfusun önüne geçecektir.¹⁸ Batı'nın bu nicel çoğunluk durumunu bir tehdit olarak algıladığını ifade etmek mümkündür. Özellikle de Batı Avrupa'da 17 milyon Müslüman yaşamaktadır. Üstelik her yıl 1,7 milyon Müslüman'ın daha Batı Avrupa'ya göç ettiği bilinmektedir. Elbette bu durumda, demografik dönüşümün İslamofobinin yükselişini tetiklediğini ifade etmek yanıltıcı olmayacaktır.
- Son olarak sosyal bilimler alanında ve toplumsal düzen içerisinde ün yapmış, tanınmış ya da güvenilir olarak ifade edilen entelektüel bilim insanlarının İslam dini ve Müslümanları eleştiren ifadeler kullanması ve bahse konu inançları suçlayıcı tavırlar takınması, yaşanan korkunun temellerini oluşturan etkenlerdendir. Bu durumu örneklerle açıklamak gerekirse, Papa 16. Benedict'in 2006 yılında Regensburg Üniversitesi'nde yaptığı bir konuşmasında, İslam dinini irrasyonel

18 "The Future of the Global Muslim Population", *Pew Research Center*, <http://www.pewforum.org/2011/01/27/the-future-of-the-global-muslim-population/>, (Erişim Tarihi: 10.01.2019).

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

şiddete meyilli olarak resmetmesi hatırlatılabilir.¹⁹ Konuyla alakalı en güncel örneklerden biri de 21 Nisan 2018 tarihinde Fransa'nın *Le Parisien* isimli gazetesinde politikacı ve entelektüellerden oluşan ve hatta içerisinde eski Cumhurbaşkanı Nikolas Sarkozy'nin de bulunduğu 300 kişinin "Yeni Yahudi Karşıtlığına Karşı Manifesto" adlı bir bildiri hazırlayarak İslam'ın Yahudi karşıtlığına neden olduğunu ve Kur'an-ı Kerim'in şiddete meylettirdiğini iddia etmeleridir.²⁰ Bu örnek, İslamofobinin Batı Dünyası'nda yarattığı akıl tutulmasını net bir biçimde gözler önüne sermektedir.

İslamofobinin yayılış biçimi ve etkisi, ilk kavramsallaştığı günden itibaren şekil değiştirerek artış göstermiştir. Bu çerçevede İslamofobi, bir ifadenin dışına çıkarak somut bir eylem ya da söyleme dönüşebilmektedir. İslamofobinin somut bir biçimde gözlemlendiği alanlar yapılan çalışmalar sonucunda yoğunluklarına göre birçok çalışmada sıralanmıştır.

Buradan hareketle İslamofobinin günlük hayattaki karşılığını gösteren eylem ve söylemler %100 olarak tamamlandığı takdirde bu olayların yaşandığı alanlar şu şekilde oranlanmıştır:²¹

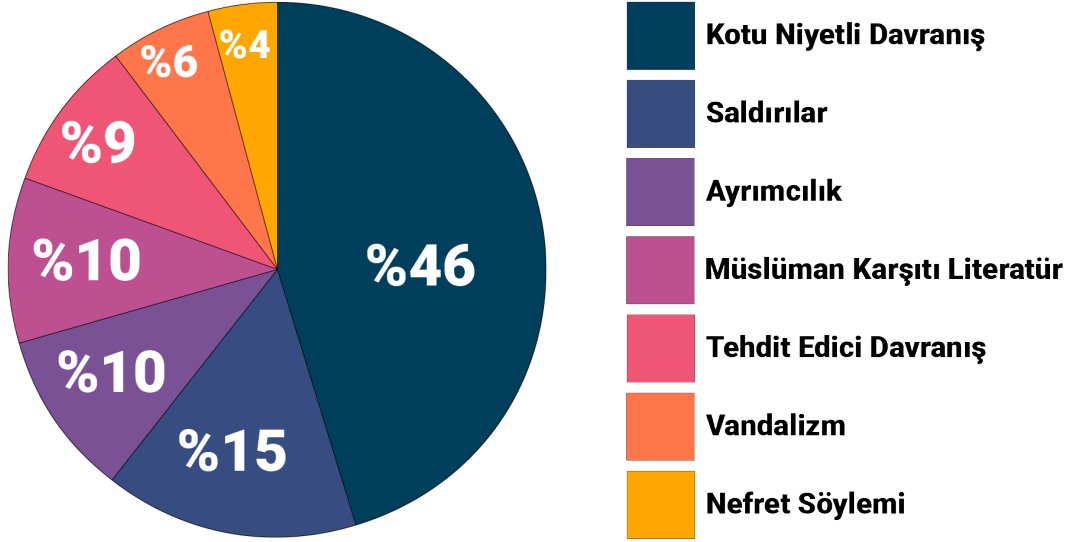
- %29: İnternet
- %17: Sosyal Yaşam
- %16: Eğitim
- %14: İş Hayatı
- %9: İbadethaneler
- %8: Siyaset
- %7: Diğer

19 Ralph M. Coury, "A syllabus of errors: Pope Benedict XVI on Islam at Regensburg", *Institute of Race Relations*, 50(3), s. 30.

20 Farid Hafez, "Perspective: The French Initiative to Change the Qur'an", *SETA*, <https://www.setav.org/en/perspective-the-french-initiative-to-change-the-quran/>, (Erişim Tarihi: 26.02.2019).

21 "Religion in the News: Islam Was No. 1 Topic in 2010", *Pew Research Center*, <http://www.pewforum.org/2011/02/24/religion-in-the-news-islam-was-no-1-topic-in-2010/>, (Erişim Tarihi: 10.01.2019).

Kategorilerine Göre İslam Düşmanı Olaylar (Ocak- Haziran 2018)

Grafik 1: 2018 Yılıının İlk Altı Ayında Yaşanan Müslüman Karşıtı Olaylar

Kaynak: "Gendered Anti-Muslim Hatred and Islamophobia", *TellMAMA*, <https://tellmama.org/wp-content/uploads/resources/Gendered%20anti-Muslim%20Hatred%20and%20Islamophobia%20-%20Tell%20MAMA%20Interim%20Report.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.01.2019).

Yukarıdaki bilgilerden hareketle yaşanan ötekileştirmenin küreselleşme ve teknoloji çağı sonrası boyut değiştirdiğini söylemek mümkündür. İslamofobi, Batı'daki ırkçılık ve ayrımcılık olaylarına yeni bir boyut katarak bir zamanlar Siyahilerin veya Türklerin ötekileştirildiği bölgelerde başat düşmanın Müslümanlar olarak tanımlanmasına sebebiyet vermiştir. Nitekim bu kavramla ilgili en ilginç durum, yapılan birçok çalışmada bu ayrımcılık türünden etkilenen ya da buna maruz kalan insanların büyük çoğunluğunu kadınların oluşturmasıdır.²²

²² Tara Povey, "Islamophobia and Arab and Muslim Women's Activism", *Cosmopolitan Civil Societies Journal*, 1(2), 2009, s. 64.

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

MÜSLÜMAN KADININ BATI'DAKİ ALGILANIŞI

Hayatın tüm alanlarında kendine yer edinirken daha fazla çabalamak zorunda olan kadınlar; toplumsal cinsiyet, eril düşüncenin iktidarı ya da biyolojik faktörler öne sürülerek toplumsal durumlardan daha fazla etkilenmişlerdir. Dahası İslamofobi algısından dolayı hem Müslüman hem de kadın olan kişiler çifte ayrımcılığa maruz kalmışlardır. Batı'daki Müslüman kadının ayrımcılığa maruz kalışının erkeklerden en temeldeki ayrılış noktası başörtüsüdür. Müslüman kadının başörtüsü takmasının çeşitli gerekçeleri vardır. Bazı kadınlar, toplum ya da aile baskısı, bazıları dini öğretiler ve emirler gereği ya da Müslüman kimliği içerisinde tanımlanmış olan iffet kavramsallaştırmasından dolayı örtünmektedir.²³

Belçika İslamofobiyle Mücadele Derneği'nin (CCIB) 2017 yılına ilişkin raporlarına göre, Batı'da İslam üzerinden yapılan saldırıların %76'sı doğrudan kadınları hedef almaktadır.²⁴ Bu durum, söz konusu baskının inançlara hoşgörüsüzlüğün yanı sıra cinsiyet ayrımcılığını yansıttığının da açık bir göstergesidir.²⁵ Dolayısıyla Avrupa'daki Müslüman kadınların önce üst kimlik olarak kadın olmalarından dolayı; daha sonra da alt kimlikleri olan Müslümanlık sebebiyle iki kez ayrımcılığa uğrayarak ötekileştirildikleri ifade edilebilir.²⁶

İslam dini üzerinden kadın varlığı ve statüsü, sürekli olarak kendini güncel tutan kimileri için bir karşı çıkma, kimileri için de müdafaa bölgesi olarak algılanmıştır. Din perspektifinden kadının tanımlanışı, konumlanışı, hak ve ödevleri tartışılırken, tartışan kişi/kesimin iyi niyetinin varlığı ya da yokluğu, sonucu değiştiren bir ayırım olarak belirlemektedir. İslam

23 "Muslims in the European Union Discrimination and Islamophobia" EUMC, <https://fra.europa.eu/en/publication/2012/muslims-european-union-discrimination-and-islamophobia>, (Erişim Tarihi: 07.03.2019), s. 10.

24 "Rapport Chiffres 2017'du CCIB", CCIB, <http://ccib-ctib.be/index.php/2018/09/08/rapport-chiffres-2017-du-ccib/>(Erişim Tarihi: 11.01.2019).

25 Barbara Perry, "Gendered Islamophobia: hate crime against Muslim women", *Social Identities: Journal for the Study of Race, Nation and Culture*, Canada 2013, s. 14.

26 Kimlik sıralaması özeldir. Dolayısıyla yukarıda bahsedilen iki kimlik arasında kişiye göre değişim söz konusu olabilir.

coğrafyasındaki kadınların kendi kültürlerinde bile anlaşılamaması ve ötekileştirmesi nedeniyle Müslüman kadının Batı'daki varoluş çabası, yel değirmenleriyle savaşmaya benzemektedir. Nitekim İslam'ı ve kutsal kitabını yanlış okumaktan kaynaklanan kadının şahitliği, miras, çok eşle evlilik ve hatta kadınların dayakla cezalandırılabilmesi gibi öne çıkarılan konular, temel referanslardan koparılmış ve kültürel ya da eril kodlarla kaynaştırılarak geleneğe uydurulmuş durumdadır. Oysa bu durum, Batı'nın temel dini referansı olan Hristiyanlıkla karşılaştırıldığında, Hz. İsa'nın kadınlara olan tutumu²⁷ ile Hz. Muhammed'in yaklaşımı arasındaki benzerliğin dikkat çekici seviyede olduğu öne sürülebilir. Benzer bir biçimde Hristiyanlığın ya da İslamiyet'in ortaya çıktığı dönemlerin toplumsal şartlar açısından yakınlığı da oldukça ilgi çekicidir. Tüm bu şartlar, Doğu ile Batı arasındaki gerilimin anlamsız olduğu gerçeğini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Neticede aktörleri kışkırtan İslamiyet ya da Hristiyanlık değil; zihinsel kodlarda yer alan yanlış anlama ve hatta bazen kötü niyettir.

İslam'ın kadın konusunda ikircikli yapısı olduğunu iddia eden ve söz konusu iddiayı İslamofobi olarak literatüre aktaran Batı'nın bunu yaparken kullandığı en temel ve ilkel aracı "Sömürgeci Feminizm" kavramı olmuştur.²⁸

20. Yüzyıl itibarıyla Feminizm, Sömürgeci Feminizm tanımlaması altında Batı'nın emperyal hedefleri²⁹ için kullandığı özgürlük, demokrasi vb. araçlardan biri halini almıştır. Örneğin Batılı devletler, Mısır'daki kadınların yönetime ve teokratik normlara karşı başlattığı peçe takmayla mücadele girişimlerini ya da oy hakkı taleplerini desteklerken; Amerikan yönetimi,

27 İncil, 1. Korintliler 11/8.

28 Christina Ho, "Muslim Women's New Defenders: Women's Rights, Nationalism and Islamophobia in Contemporary Australia", *Women's Studies International Forum*, 30(4), July 2007, s. 290-298.

29 Batı'nın güç olgusu üzerinden üçüncü dünya ülkelerine yaptığı müdahaleler genellikle özgürlük, demokrasi ve savunduğu insan hakları normlarını gölgelemiştir. Buna rağmen aynı söylemlerle dış politikasını şekillendirmekte olan ABD ve Avrupalı devletlerin ideolojik ilkeleri ulusal çıkarlarına bağlı olarak esneklik göstermektedir. Detaylı bilgi için bkz. Mehmet Seyfettin Erol-Emre Ozan, "Dış Politikada İdeolojinin Rolü", Ertan Efeğil-Mehmet Seyfettin Erol, *Dış Politika Analizinde Teorik Yaklaşımlar: Türk Dış Politikası Örneği*, Barış Kitap, Ankara 2012, s. 349-374.

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

kendi ülkesindeki kadınların kürtaj³⁰ konusundaki hak mücadelesini etik olmadığı iddiasını öne sürerek baltalamışlardır.³¹ Bahse konu olan durum, son yıllarda Batı Dünyası'nda hızla artan Müslüman nüfusa da İslamofobi olarak hızla entegre edilmiştir; yani Batı'nın kendisinden başka olanlara yönelik zenofobik hisleri sonucunda oluşan "Kurban" ve kurbanın kurtarılması şizofrenisi, İslamofobinin "haklılığını" ispatlamada aktif olarak kullanılmıştır.

İslam dininin kadını baskıladığı iddiası üzerinden eleştiri yapılırken gözden kaçan bir husus daha bulunmakta olup; o da söz konusu inanca getirilen tüm eleştirilerin Hristiyanlık için de geçerli olduğudur. Bu konu detaylandırıldığında, milat olarak kabul edilen Hz. İsa'nın doğuşu ve bu miladi zaman ölçümüne göre, 571 yıl sonra doğan Hz. Muhammed'in 610 yılında İslamiyet'in peygamberi olması durumu mukayese açısından oldukça önemlidir. Nitekim toplumların varoluşu ve değişimi uzunca bir zaman almaktadır. Hristiyanlıkta 1700 yıl boyunca eril düşünceden dinsel olguların ayrıştırılmasının süregelmesi gibi, İslam'ın da aynı evreleri yaşayacağı ve ataerkil düzenden koparak Müslüman kadının varlığını kabul edeceği tarihî bir gerçektir. Ancak Batı Dünyası, bu empati üzerinden "Müslüman Kadın" imajını tanımlamadığı sürece, yabancılaşma sorunu da sona ermeyecektir.

İslamofobinin Müslüman kadınlar üzerindeki etkisinin erkeklerden daha derin olduğunu anlamak çok da zor değildir. Nitekim İslamofobi kavramı betimlenirken ya da bir başka deyişle İslamofobi kavramı resmedilirken; genellikle Müslüman kadın görselleriyle ön plana

30 Kürtaj, en temelde istenmeyen bir gebeliğin sonlandırılma durumudur. Her ne kadar bu durum bireyin kendi kararı sonucu gelişme gösterse de günümüzdeki etik, hukuki ya da siyasi söylemler konuyu kadın bedenine yapılan müdahale olarak tanımlamaya zorlamaktadır. Zira biyoiktidar ve biyopolitik üzerinden kadın bedenini yönetme mantığı halen tartışılan bir konudur. Makalede bahsi geçen kürtajla ilgili bu örneklendirme, yasanın savunulması ya da eleştirilmesiyle alakalı değildir. Burada ifade edilmek istenen kürtaj propagandasından ziyade kadınların içinde bulunduğu ve talep ettiği herhangi bir hak ya da mücadelenin Batı ya da Doğu; İslam ya da başka din gözetilmeksizin engellenmeye çalışıldığı androsentrik kod eleştirisidir.

31 Leila Ahmad, *Women and Gender in Islam*, Yale University Press, New Haven-Connecticut ABD 1993, s. 143.

çıkartılmaktadır. Diğer bir ifadeyle birçok kitap, fotoğraf, karikatür ve görsel kaynak Müslüman kadın imajını İslamofobi'nin tanımlanması amacıyla etkili bir biçimde kullanmaktadır. Örneğin Peter Gottschalk ve Gabriel Greenberg'in "Islamophobia: Making Muslim the Enemy / İslamofobi: Müslümanı Düşman Yapmak" adlı İslam'la ilgili 80 adet karikatürü yorumladıkları kitaplarının kapağını, örtülü bir Müslüman kadının görüntüsü oluşturmaktadır. Söz konusu karikatür ve onun gibi binlercesi, İslamofobi nosyonunun Batı'daki sözde "haklılığını" meşrulaştırmaya çalışmaktadır.³²

11 Eylül sonrasında İslamofobi ve radikal İslamcı gruplar nedeniyle en büyük ayrımcılığı yaşayan Müslümanlar arasında kadınların birincil hedef olmasında, inançları gereği örtünmeleri gerektiği ve başörtülerinin onlara olan müdahaleyi ya da tanımlamayı kolaylaştırması mühimdir. Birçok Müslüman kadının yaşadığı baskı ve mağduriyet, her geçen gün farklı bir boyuta ulaşmaktadır. Bu durum, son dönemde çeşitli Avrupa ülkelerinde çıkarılan kanunlarla da somutlaşmaktadır. Örneğin Fransa'da uzun etek giymenin yasaklanması,³³ Almanya'da burkanın yasaklanması, İspanya sahillerinde başörtüyle denize girenlerin polis tarafından zorla çıkarılması³⁴ ve Hollanda'da başörtülülerden özel vergi alınmasının tartışılması gibi yasak ve baskı unsurları, "güvenlik" gerekçeleri olarak tanımlanan İslamofobinin Avrupa ülkelerinde devlet politikası haline gelmeye başladığını göstermektedir. Ayrıca güvenliğin giyim ve dış görünüş üzerinden temellendirmesi de iyi niyet kavramını ortadan kaldırmış ve düşmanlık içeren baskıcı politika olarak tanımlanmasını kolaylaştırmıştır.

Öte yandan İslamofobinin hızla yükselişe geçmesi, konuyla ilgili çalışan çeşitli sivil toplum kuruluşlarının (STK) açılmasını sağlamıştır. Yaşanan ayrımcılık, nefret suçu, sözlü taciz ve ötekileştirmeyi engellemek ya da

32 Detaylı bilgi için bkz. Peter Gottschalk-Gabriel Greenberg, *Islamophobia: Making Muslim the Enemy*, Rowman & Littlefield Publishers, 2007.

33 "Fransa'da Laiklik Kitapçığında Yer Alan Uzun Etek Maddesi", GAV, <http://gocvakfi.org/wp-content/uploads/2018/08/Bilgi-Notu-Fransa-laiklik-kitapcigi.pdf#pdfjs.action=download>, (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

34 "Jupes Trop Longues", Le Retour", CCIJF, <http://www.islamophobie.net/articles/2018/12/23/jupes-trop-longues-le-retour/>, (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

engellenemiyorsa en azından azaltmak ve hukuki boyutlarıyla mücadele edebilmek adına böyle bir yol benimsenmiştir. Bu kapsamda birçok Avrupa ülkesinde İslamofobiyle mücadele dernekleri kurulmuş ve hatta 24 saat canlı destek veren ciddi koruma mekanizmaları oluşturulmuştur. İngiltere'de TellMAMA, The Muslim Congress of Britain, Muslim Engagement Development (MEND) ve Collective Centre Islamophobia gibi kuruluşlar, durumun ciddiyetine ortaya koymak ve Müslüman mülteci/göçmenlere destek sağlamak amacıyla faaliyet göstermeye başlamıştır.³⁵

Son dönemde yükselişe geçen ve toplumsal tabanını arttıran sağ popülizm, Avrupa'da İslam karşıtı faşist duyguları tetiklerken; ABD'de ise aynı etkiyi 11 Eylül 2001 tarihinde gerçekleşen terör saldırıları yaratmıştır. Nitekim terör saldırıları sonrasında söz konusu ülkenin iç ve dış politikası oldukça değişmiştir. Bu değişimin birinci muhatabının terör örgütleri olması beklense de Washington yönetimi tüm Müslümanları hedef tahtasına oturtmuştur. Bir başka durum da oldukça dikkat çekicidir. Ortadoğu'daki Müslüman ülkelerde köktenci akımların güç kazanması ve öne çıkması, başlangıçta bir emperyalist politika uzantısı olarak bizzat Batı tarafından ulus-devletlerin tasfiye edilmesi amacıyla desteklenmiştir. Özellikle de Yeşil Kuşak stratejisiyle başlayan ve Arap Baharı öncesinde yeniden popülerleşen köktenci gruplar; Afganistan, İran, Irak, Pakistan, Lübnan ve Cezayir gibi ülkelerdeki ulusalcı, kralcı ve solcu hareketlere karşı, Batı tarafından güçlendirilip kontrol edilebilecek işbirlikçi/ilımlı/uyumlu bir güç olarak değerlendirilmiştir. Bu hareketler, uzun süre proxy (vekalet) aracı şeklinde kullanılmıştır.³⁶ Bu yolla krallıklar devrilmiş ve ülkelerin egemenlik biçimleri değiştirilmiştir. Ancak daha sonra paradoksal bir biçimde yine Batı tarafından, tüm dünyaya İslami radikalizm korkusu ve giderek İslama duyulan nefret yayılmıştır.³⁷ Batılı devletlerin geliştirdiği bu

35 "Home", TellMAMA, <https://tellmamauk.org/>(Erişim Tarihi: 11.01.2019).; "Home", MEND, <https://mend.org.uk/>(Erişim Tarihi: 11.01.2019).; "Home", MCB, <https://mcb.org.uk/>(Erişim Tarihi: 11.01.2019).

36 Mehmet Seyfettin Erol-Kadir Ertaç Çelik, "ABD'nin Suriye Politikasında Vekil Aktör Olarak Terör Örgütleri: YPG Örneği", Bölgesel Araştırmalar Dergisi, 3(1), Mayıs 2019, s. 21-24.

37 Betül Karagöz, *Şiddetin Görünümleri*, Divan Kitap, Ankara 2009, s. 85.

nefrete bağı olarak Müslümanlar; kuşku, şiddet (fiziksel ya da psikolojik) ve baskıyla yönetilmeye başlanmıştır. Bu yönetim şekli yine Müslüman kadınları, Müslüman erkeklere kıyasla daha fazla etkilemiştir. Kötü etki, en çok işyerlerinde zorla başörtüleri çıkarılan, toplu taşıma araçlarına ya da halkın özgürce kullandığı park ve eğlence merkezilerine alınmayan Müslüman kadınlar üzerinde oluşmuştur.³⁸ Kısacası terör söylemleriyle bir arada kullanılan İslam, Amerikan halkının Müslümanlarla olan iletişimini olumsuz etkilemiştir.

Mevcut ABD Başkanı Donald Trump'ın İslam karşıtı politikaları ve bu minvalde "Muslim ban" olarak zikredilen Müslüman nüfuslu ülkelerin ABD'ye girişini yasaklamaya yönelik politikaları son dönemde bu ülkede İslamofobinin yükselişe geçtiğinin somut göstergelerindedir. Dolayısıyla son uygulama ve kararlarla ABD'deki Cumhuriyetçiler ve Demokratlar, aslında kendilerinin yarattığı İslam korkusunu pekiştirmeye çalışmaktadır. Bu gruplar, özellikle de İslam'ın kadınlar hakkındaki fikirlerinin modası geçmiş ve sığ olduğuna inanıyorlar. Lakin birçok çalışmada olduğu gibi, Sosyal Politika ve Anlayış Enstitüsü'nün 2017 yılı raporuna göre de Müslüman Amerikalı kadınlar, ülkedeki en eğitilmiş inanç grupları arasındadırlar.³⁹ Bu kadınlar, yüksek öğrenim görmüş erkek meslektaşlarının önüne geçmişlerdir.⁴⁰

Yukarıda belirtildiği gibi, 2001 yılından itibaren ABD ve Avrupa'da artan İslamofobi eğiliminde, konjonktürel olarak yükselişe geçen sağ popülizmin de büyük etkisi vardır. Sağ popülizm ile İslamofobi ilişkisini yorumlayan Doğan Başaran şunları söylemektedir:⁴¹

38 "The Collapse of Tolerance", *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2007/sep/17/thecollapseoftolerance>, (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

39 Batı toplumuna entegre olabilmemiş ve ötekileştirme ya da ayrımcılığı aşabilmiş Müslüman kadınların örneği oldukça fazladır. Detaylı bilgi için bkz. "IWD: Muslim women who have transformed the field of science", *MEND*, <https://www.mend.org.uk/news/iwd-muslim-women-transforming-field-science/>, (Erişim Tarihi: 03.03.2019).

40 Dalia Mogahed, "American Muslim Poll 2017: Muslims at the Crossroads", *ISPU*, 2017, <https://www.ispu.org/wp-content/uploads/2017/03/American-Muslim-Poll-2017-Report.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.03.2019), s. 11.

41 Doğan Başaran, "Batı Düşüncesinin İki Yüzlülüğü: İslamofobi ve Sağ Popülizm", *ANKASAM*, <https://ankasam.org/bati-dusuncesinin-iki-yuzlulugu-islamofobi-ve-sag-populizm/>, (Erişim Tarihi: 24.03.2019).

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

“...Bahse konu olan sürecin somutlaştırılması amacıyla Fransa’da aşırı sağcı Ulusal Cephe’nin (Front National), İngiltere’de Avrupa Birliği’nden (AB) ayrılma fikrinin öncüsü olan Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi’nin (UKIP), Almanya’da ırkçı Almanya İçin Alternatif’in (AfD) ve İsveç’te İsveç Demokratları’nın (Sverigedemokraterna) yükselişi örnek gösterilebilir. Buna ek olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Donald Trump ve Brezilya Devlet Başkanı Jair Bolsonaro’nun da popülist-sağ siyasetin temsilcileri olduğu ifade edilebilir. Kısacası yapay bir güvenikleştirme anlayışı üzerinden inşa edilen İslamiyet’in öteki ilan edilme süreci, Batı toplumlarının zihnini esir alarak sağ popülizmin yükselmesi sonucunu doğurmuş ve sağ popülizm de sağ faşizmi ve İslamofobi’yi tetiklemiştir.”

Yukarıda ifade edilen İslamofobi ve sağ faşizmin yükselişi gerçeğine rağmen 2018 yılının Kasım ayında gerçekleşen ABD ara seçimlerinin sonuçlarının eril ve ırkçı mantaliteye karşı, bir itiraz ortaya koyduğunu öne sürmek mümkündür. Çünkü ABD Temsilciler Meclisi’nde uzun bir aradan sonra, Demokratik Parti’nin çoğunluğu sağlaması ve 220 sandalyenin 102’sinin kadınlara ait olması, bahse konu olan itirazın göstergesi olarak yorumlanabilir.⁴² Ayrıca temsilciler arasında iki Müslüman kadın, bir Amerikalı yerli ve bir eşcinselin de yer alması, farklılıkların bir arada yaşayabilirliğini yansıtmaması bakımından önemlidir. Benzer bir biçimde Meclis Başkanlığı’nı yürütecek isim olan Nancy Pelosi’nin de tarihte bu görevi üstlenen ilk kadın olması, Amerikan halkının ırkçı ve cinsiyetçi söylemlere karşı bir itiraz sesi yükselttiğine işaret etmektedir.

Amerikalı Müslüman kadın Elizabeth Warnock Fernea’ya göre, toplumsal cinsiyet eşitliğinin temeli Kur’an-ı Kerim’de emredilmiştir.⁴³

42 “ABD Kongresi’nde Artık İki Müslüman Kadın Var”, *Sabah*, <https://www.sabah.com.tr/amerika/2018/11/08/abd-kongresinde-artik-iki-musliman-kadin-var>, (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

43 Elizabeth Warnock Fernea, *In Search of Islamic Feminism: One Woman’s Global Journey*, Anchor 1998, s. 378.

Zira Kuran ve İslam, İslamiyet öncesi var olan cahiliye döneminde kadınların ikinci sınıf muamele görme durumunu yasaklaması nedeniyle tüm Müslümanların kadınlara yaklaşımındaki temel referanstır. Elbette Fernea'nın bu görüşünü hem ontolojik olarak hem de uygulamada ispatlayan birçok ayet ve hadis mevcuttur. Söz konusu kanıtlar, İslamiyet'in kadınları baskıladığı yönünde Batı Dünyası'nda ortaya atılan iddiaları da çürütmektedir.⁴⁴

Batı Dünyası'ndaki Müslüman kadınların İslamofobi üzerinden yaşadıkları psikolojik durum ise zaten anavatanından ayrılmış olan ve dil, kültür ve birçok yazılı olmayan kültürel farklılıkla baş etmeye çalışan kesimi kendi kabuğuna çekilmeye zorlamaktadır. Müslüman kadınların bu denli toplumdaki dışlanması ve kendilerine sunulan yaşam alanlarının kısıtlanması, onları 3'e ayırmaktadır. Bu sınıflandırma; baskıya boyun eğerek soyutlananlar, sadece kendi aralarında komün hale gelenler ve İslamofobi algısını yıkararak özgürce var olabilmek için mücadele edenler şeklinde sıralanabilir.

Neticede Müslüman kadınları etkileyen İslamofobiyi ve dinci-ırkçı hareketleri yok etmek ya da ortadan kaldırmak için hem İslam dinini kabul eden kesimlerin hem de İslam dinini kabul etmeyenlerin adım atması gerekmektedir. Zira İslam eleştirisi yapan Batı'nın en büyük tezi, kadın-erkek eşitsizliğinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu tez asılsızdır. Üstelik İslam'a yapılan bahsi geçen eleştiri, Batı'nın ırkçı söylemlerinde de vücut bulmuştur. Bu durum, psikolojide "yansıtma"⁴⁵ kavramıyla bilimsel bir

44 İslam dininin temel kaynağı Kuran-ı Kerim'in birçok sure ve ayetinde cinsiyet eşitliği aleni olarak tanımlanmıştır. Bunlardan bazıları örnek olarak verilebilir. Kuran'ın cinsiyet belirtmeden erkek ve kadını eş tuttuğu ayetler için bkz. Kur'an-ı Kerim, Neml Suresi, 62; Kur'an-ı Kerim, Fatır Suresi, 39; Kuran'ın kadın ve erkeği cezalandırırken ve mükafatlandırırken eş tuttuğu ayetler için bkz. Kur'an-ı Kerim, Maide Suresi, 38; Kur'an-ı Kerim, Nur Suresi, 2; İslam'ın dini referanslarından olan Hz. Muhammed'in bizzat hayatında uyguladığı, emrettiği rivayet edilen sahih hadislerde de İslam peygamberinin kadınlara verdiği değer ispatlanmaktadır. Örneğin, savaş sırasında ganimetten mal alabilme ya da toplum içinde var olmalarında bir sakınca olmadığını rivayet eden kaynaklar için bkz. Ebu Davud, Cihad 111; Buhari, Mevakit 27.

45 Yansıtma mekanizması, insanın, kendi kusurlarını ve aykırılıklarını başkalarına ve eşyanın tabiatına bağlaması ve yansıtmasıdır.

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

biçimde tanımlanmaktadır. Bu nedenle de Müslüman kadın imajının doğru aksettirebilmek ve karşı tavırları engelleyebilmek adına uyum ve anlayış kodları esas alınmalıdır.

SONUÇ

İslamofobinin aşılabilmesi için Batı'nın benimsemesi ve teoriden pratiğe dökmesi gereken iki önemli kavram vardır. Bu kavramlar "Kültürel Çoğulculuk" ve "Farklılıklara Karşı Tolerans" şeklinde ifade edilebilir.

Farklılıklara Karşı Tolerans, "insan üst kimliği" üzerinden iletişim kurmak olarak tanımlanabilir. Daha geniş bir ifadeyle söz konusu kavram; hangi dinden, milletten, cinsiyetten, coğrafyadan, dilden, düşünceden, kültürden, ideolojiden ve anlayıştan olursa olsun; insan olması sebebiyle her bireyin saygıyı hak ettiği savı üzerinden hareket edilmesidir. Batı'da da bu algılayışın politikalara yansımaları dünya genelinde huzur, barış ve istikrarın sağlanabilmesi bakımından çok gereklidir.

İkinci kavram olan kültürel çoğulculuk ise her iki tarafı da bağlamaktadır. Siyasal veya sosyal hayatta bireyler ya da karar alıcılar, etnik, dini veya herhangi bir farklılığın önemi olmaksızın buldukları ortama uyum sağlamalıdır. Hiç şüphesiz her iki kimliğe de uyum sağlayabilmek, İslamofobinin ortak anlayış üzerinden eritilmesi olanağını ortaya çıkaracaktır. Bu noktada Müslümanlara düşen görev, İslamofobinin asıl çözümünün İslam'da olduğu⁴⁶ gerçeğinden hareket ederek; yani Kur'an-ı Kerim'in ve Hz. Muhammed'in ilettiği mesajlar çerçevesinde, uyum ve müsamahayla birlikte yaşama ilkelerine bağlı kalarak karşılıklı farklılıkları tolere etmektir.⁴⁷ Bu bağlamda her Müslümanın "Yaratılanı Yaratandan Ötörü Sevme" şiarıyla hareket ederek İslamiyet'in temelinde

46 "İslam'da Birlikte Yaşama ve Hoşgörü", *Diyanet İşleri Türk İslam Birliği*, https://ditib.de/detail_predigt2.php?id=337&lang=en, (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

47 Kur'an-ı Kerim, Kalem Suresi, 68/4; Kur'an-ı Kerim, Rûm Suresi, 30/22.

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

---

yer alan hoşgörü kültürüne dayanan ve temelinde sevgi olan bir yaşam biçimini içselleştirmesi gerekmektedir.

İslamofobinin kadınlar üzerindeki etkisinin aşılabilmesinin yolu, öncelikle kadın kimliği üzerinden yaşamayı kavrayabilmekten geçmektedir. Müslüman kadına yapılan ayrımcılığın çözümü, eril fikrin sadece Doğulu değil, farklı maskelerle gizlenmiş olan Batı erilliğinin de giderilmesiyle mümkün olacağına inanılmaktadır. Zira dindar, dindar olmayan ve hatta din karşıtı kadının işbirliği içinde olduğu yekpare bir toplumda; yani tüm kadınların birlik olabildiği bir toplumda, önyargı ve yanlısımların çözümü de kolaylaşacaktır.

Sonuç olarak Batı'nın İslamofobi algısının geçici bir hedef tahtası olduğu ifade edilebilir. Burada Hegel'in kavramsallaştırmış olduğu "Zamanın Ruhu'nun (*Zeitgeist*), Batı Medeniyeti'ni din konusunda etkilediği öne sürülebilir. Dolayısıyla konjonktürel olarak bir toplumda işlemeye başlayan soyut dinamikler (şu an için Batı'daki aşırı sağcılık, göçmen karşıtlığı) ya da toplumsal yaşamı yönlendiren tüm enstrümanlar konjonktürün değişmesiyle birlikte yerini başkalarına bırakacaktır.

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISİNİN MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

KAYNAKÇA

“Jupes Trop Longues”, Le Retour”, *CCIF*, <http://www.islamophobie.net/articles/2018/12/23/jupes-trop-longues-le-retour/>, (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

“ABD Kongresi’nde Artık İki Müslüman Kadın Var”, *Sabah*, <https://www.sabah.com.tr/amerika/2018/11/08/abd-kongresinde-artik-iki-musliman-kadin-var>, (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

“European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia”, *EESC*, <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-monitoring-centre-racism-and-xenophobia>, (Erişim Tarihi: 07.03.2019).

“Fransa’da Laiklik Kitapçığında Yer Alan Uzun Etek Maddesi”, *GAV*, <http://gocvakfi.org/wp-content/uploads/2018/08/Bilgi-Notu-Fransa-laiklik-kitapcigi.pdf#pdfjs.action=download>, (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

“Gendred Anti-Muslim Hatred and Islamophobia”, *TellMAMA*, <https://tellmamauk.org/wp-content/uploads/resources/Gendered%20anti-Muslim%20Hatred%20and%20Islamophobia%20-%20Tell%20MAMA%20Interim%20Report.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.01.2019).

“Home”, *MCB*, <https://mcb.org.uk/>(Erişim Tarihi: 11.01.2019).

“Home”, *MEND*, <https://mend.org.uk/>(Erişim Tarihi: 11.01.2019).

“Home”, *TellMAMA*, <https://tellmamauk.org/>(Erişim Tarihi: 11.01.2019).

“Intolerance and Discrimination against Muslims in the EU”, *IHF*, www.art1.nl/scripts/download.php?document=137, (Erişim Tarihi: 07.03.2019).

“Islamphobia a Challenge for Us All”, *Runnymede*, <https://www.runnymedetrust.org/uploads/publications/pdfs/islamophobia.pdf>, (Erişim Tarihi: 10.01.2019).

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

"IWD: Muslim women who have transformed the field of science", *MEND*, <https://www.mend.org.uk/news/iwd-muslim-women-transforming-field-science/>, (Erişim Tarihi: 03.03.2019).

"İslam'da Birlikte Yaşama ve Hoşgörü", *Diyanet İşleri Türk İslam Birliği*, https://ditib.de/detail_predigt2.php?id=337&lang=en, (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

"İslamofobi'den Türkofobi'ye Batı'da 'Evanjelic Haçlı Seferi' arayışı yükseliyor!", *Diriliş Postası*, <https://www.dirilispostasi.com/mulakat/islamofobiden-turkofobiye-batida-evanjelic-hacli-seferi-arayisi-yukseliyor-5c9084a85fe82930a6057ba8>, (Erişim Tarihi: 19.03.2019).

"Muslims in the European Union Discrimination and Islamophobia" *EUMC*, <https://fra.europa.eu/en/publication/2012/muslims-european-union-discrimination-and-islamophobia>, (Erişim Tarihi: 07.03.2019).

"Muslims in the European Union Discrimination and Islamophobia" *EUMC*, <https://fra.europa.eu/en/publication/2012/muslims-european-union-discrimination-and-islamophobia>, (Erişim Tarihi: 07.03.2019), s. 10.

"Phobia", *Longman Dictionary of Contemporary English Online*, <https://www.ldoceonline.com/dictionary/phobia>, (Erişim Tarihi: 26.02.2019).

"Rapport Chiffres 2017'du CCIB", *CCIB*, <http://ccib-ctib.be/index.php/2018/09/08/rapport-chiffres-2017-du-ccib/> (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

"Record Number of anti-Muslim Attacks Reported", *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/uk-news/2018/jul/20/record-number-anti-muslim-attacks-reported-uk-2017>, (Erişim tarihi: 12.01.2019).

"Religion in the News: Islam Was No. 1 Topic in 2010", *Pew Research Center*, <http://www.pewforum.org/2011/02/24/religion-in-the-news-islam-was-no-1-topic-in-2010/>, (Erişim Tarihi: 10.01.2019).

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISİNİN MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

"The Collapse of Tolerance", *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2007/sep/17/thecollapseoftolerance>, (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

"The Future of the Global Muslim Population", *Pew Research Center*, <http://www.pewforum.org/2011/01/27/the-future-of-the-global-muslim-population/>, (Erişim Tarihi: 10.01.2019).

AHMAD, Leila, *Women and Gender in Islam*, Yale University Press, New Haven-Connecticut ABD 1993.

AKGÖNENÇ, Oya, "İslama Fobya ile Mücadele", der., Osman Alacahan-Betül Duman, *İslamofobi*, Kemal İbn-ü İmam Vakfı Yayınları, Sivas 1990, s. 18-21.

ALLEN, Chris, *Islamophobia*, Asghate, <https://serdargunes.files.wordpress.com/2015/04/islamophobia-christopher-allen-2010.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.01.2019).

AZAM, Hina, "Islamic Feminism between Islam and Islamophobia", *Journal of Middle East Women's Studies*, 14 (1), 2018, s. 124-128.

BAŞARAN, Doğan, "Batı Düşüncesinin İki Yüzlülüğü: İslamofobi ve Sağ Popülizm", *ANKASAM*, <https://ankasam.org/bati-dusuncesinin-iki-yuzlulugu-islamofobi-ve-sag-populizm/>, (Erişim Tarihi: 24.03.2019).

CANATAN, Kadir, "İslamofobi ve Anti-İslamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım", Kadir Canatan-Özcan Hıdır, der., *Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm*, Eski Yeni Yayınları, Ankara 2010, s. 19-62.

COURY, Ralph M., "A syllabus of errors: Pope Benedict XVI on Islam at Regensburg", *Institute of Race Relations*, 50(3), s. 30-60.

ÇELİK, Kadir Ertaç, "İslam Devrimi Sonrası İran'da Kimlik ve Dış Politika: Konstrüktivist Bir Bakış", *Bölgesel Çalışmalar Dergisi*, 1(1), s. 251-274.

DEDEOĞLU, Beril, "Terörizm ve Terörizmle Mücadelenin Paradoksal Olguları", *Avrasya Dosyası Terör Özel Sayısı*, 12(3), Eylül-Aralık 2006, s. 5-20.

EROL, Mehmet Seyfettin-Emre Ozan, "Dış Politikada İdeolojinin Rolü", Ertan Efeğil-Mehmet Seyfettin Erol, *Dış Politika Analizinde Teorik Yaklaşımlar: Türk Dış Politikası Örneği*, Barış Kitap, Ankara 2012, s. 349-374.

EROL, Mehmet Seyfettin-Kadir Ertaç Çelik, "ABD'nin Suriye Politikasında Vekil Aktör Olarak Terör Örgütleri: YPG Örneği", *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), Mayıs 2019, s. 14-45.

EROL, Mehmet Seyfettin, "Uluslararası İlişkiler Aktörü Olarak Terör Örgütleri", Haydar Çakmak, der., *Terörizm*, Barış Platin Yayınları, Ankara 2008, s. 73-97.

FERNEA, Elizabeth Warnock, *In Search of Islamic Feminism: One Woman's Global Journey*, Anchor 1998.

FOUREST, Caroline-Fiammetta Venner, "Islamophobie?", *Prochoix*, Automne Hiver, Paris 2003.

GOTTSCHALK, Peter-Gabriel Greenberg, *Islamophobia: Making Muslim the Enemy*, Rowman & Littlefield Publishers, 2007.

Hadis-i Şerif, Buhari, Mevakıt 27.

Hadis-i Şerif, Ebu Davud, Cihad 111

HAFEZ, Farid, "Perspective: The French Initiative to Change the Qur'an", *SETA*, <https://www.setav.org/en/perspective-the-french-initiative-to-change-the-quran/>, (Erişim Tarihi: 26.02.2019).

HO, Christina, "Muslim women's new defenders: Women's rights, nationalism and Islamophobia in contemporary Australia", *Women s Studies International Forum*, 30(4), July 2007, s. 290-298.

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

HUNTINGTON, Samuel, *Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması*, Orijinal Kitap, Ankara 2014.

İncil: 1. Korintliler 11/8.

KARAGÖZ, Betül, *Şiddetin Görünümleri*, Divan Kitap, Ankara 2009.

KIRILMAZ, Ayşenur-Mehmet Seyfettin Erol, "İran Diasporası'nda Kadın Üzerine Bir Okuma", *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 2(2), Aralık 2018, s. 14-43.

Kur'an-ı Kerim, Fatır Suresi, 39.

Kur'an-ı Kerim, Kalem Suresi, 68/4;

Kur'an-ı Kerim, Maide Suresi, 38.

Kur'an-ı Kerim, Neml Suresi, 62.

Kur'an-ı Kerim, Nur Suresi.

Kur'an-ı Kerim, Rûm Suresi, 30/22.

MOGAHED, Dalia, "American Muslim Poll 2017: Muslims at the Crossroads", *ISPU*, 2017, <https://www.ispu.org/wp-content/uploads/2017/03/American-Muslim-Poll-2017-Report.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.03.2019).

MURCHIE, Scott L., vd., "Phobos and Deimos", P. Michel vd., der., *Asteroids IV*, Universty of Arizona, Tucson 2015.

OKUMUŞ, Ejder, "ABD'de İslamofobi ve Anti-İslamizm: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası", Kadir Canatan-Özcan Hıdır, der., *Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm*, 2007, s. 31-37.

ÖZÖN, M. Nihat, *Osmanlıca/Türkçe Sözlük*, İstanbul 1979.

PERRY, Barbara, "Gendered Islamophobia: hate crime against Muslim women", *Social Identities: Journal for the Study of Race, Nation and Culture*, Canada 2013, s. 1-16.

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

POOLE, Elizabeth, *Reporting Islam: Media Representations of British Muslims*, Paperback, 2002.

POVEY, Tara, "Islamophobia and Arab and Muslim Women's Activism", *Cosmopolitan Civil Societies Journal*, 1(2), 2009, s. 63-76.

TDK, *Büyük Türkçe Sözlük*, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3987062f7499.64546537, (Erişim Tarihi: 11.01.2019).

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

STRUCTURED ABSTRACT

Recently, the most important reasons for the influence the Islamophobia has arisen from the radicalization of Islam, and Islam to be caricaturized as if it supports the oppression of women and women hostility. Islamophobia is a term that is used for nonrational feelings like fear, hatred against Islam, Islamic institutions, structures and Muslims. Radicalization of Islam and matching of it with misogyny, oppression of pressure women are the most important factors of popularism of Islamophobia today. Thus, Islamophobia has taken its place in the literature as a concept used to express emotions such as fear and hatred against Muslims, Islam, Islamic structures and organizations and to express discrimination against Muslims.

In this context, it is important to know that among Muslims-encountered had so many discriminations after 11th September because of Islamophobia and radical terrorist organizations- women can easily be targeted because of the scarves they in accordance with their belief. The aim of this article is to present the effects of Islamophobia on women by refusing misogyny -matched with Islam because of unawareness and bias- and by falsifying the general opinions of "Gender Islamophobia" in Western countries.

This study has four main chapters. The introduction part is the first chapter in which, at the same time, Islamophobia is investigated in terms of its origin and theoretical basis. In the following part of this chapter, arising of Islam and the reflections of it in Christian Western countries are pointed. Also, the differences between Islamophobia and Anti-Islamism are mentioned.

In the second chapter of study, historical background of Islamophobia is analyzed to understand the scale of discrimination against Muslim women. Orientalist work in Islamophobia area of the Western Countries

and studies with Eastern origin are based and the topic is to embraced in both viewpoints. It is underlined that the existence of Islamophobia is accepted in academic field and press and because of this its popularity increased which affects its presence in society.

In this chapter, historical perspective and arising of Islamophobia are sorted with these incidents: Accepting of Islam by Turks, Islamic radicalistic movements in Middle East after World War II and awareness period, after 1957 Suez Crisis legalizing the interventions of US to Islamic World by instrumentalizing Eisenhower Doctrine, Islamic Revolution in Iran in 1979 and its reflections to world politics, regional war after Cold War and chaotic environment, 11th September and creation of Radical Islam, Xenophobia, increasing of extreme nationalism and right wing popularism in Western countries and refugees/opposition to refugees cases that came up after 2011 Syrian civil war.

In third chapter of the study, Muslim women conception in the western world, basic points of it, prejudices and the effects of these prejudices over community are investigated in a detailed way. Women are affected more from gender discrimination, power of masculine thought and biological factors and they obliged to work more in order to reach success. However, by 20th century Women's Movement and Feminism has turned to a western instrument -like liberty, democracy etc.- under the name of Imperialist Feminism. In this context, evidences destroying the marginalizing- created by Western countries- take part in this study and these evidences are strengthened with religious and scientific resources. Discriminating of Muslim women more than Muslim men is one of the main points of this study. And from necessary references and examples it can be concluded that a Muslim woman is discriminated for both because of being Muslim and being women.

Another topic mentioned in third chapter is opening of some non-profit organizations about increasing of Islamophobia. To decrease, prevent and

BATI'DA ARTAN İSLAMOFOBİ ALGISININ MÜSLÜMAN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

---

cope with legal dimension of discrimination, hate crime, verbal harassment this way is adopted. In many European countries, organizations are set up to struggle with Islamophobia and protection mechanisms that gives support in 24 hours are formed.

In the fourth chapter -conclusion part- solving the problems of Muslim women is at center. It is expressed that for solving this problem-destroying of Islamophobia and religious-racist movements- both Muslims and non-Muslims should take a step. As a result, this study found that discriminative and Islamophobic behaviors on women is just a temporary target of Western countries. Thus, it is emphasized that when the time comes, abstract dynamics and directive instruments of a society will give their places to another.